

Peter Krapotkin och den revolutionära arbetarrörelsen

Edward Mattson

1916, 1917

Innehåll

I.	3
II.	4
III.	7
IV.	8
V.	10
VI.	12

Det är med en viss orolig känsla vi går åstad och talar i detta ämne, en känsla av att den nödvändiga kvalifikationen saknas. Vill dock göra ett allvarligt försök. Krapotkin är mångsidig, dock vi vill inom ramen av dessa artiklar endast hålla oss till vad vi tror Krapotkin står närmast den ekonomiska revolutionära arbetarrörelsen, också i början en kortfattad biografi. Utarbetningen är självständig, dock med ursäkt till Albert Jensen för att vi skriver i ett ämne, som han i sin broschyr "Peter Krapotkin, hans liv och idéer" så mästertligt behandlat. Detta ämnet var påbörjat innan Jensens broschyr kom oss tillhanda. Något plagiat från hans arbete förekommer icke.

I.

Krapotkin föddes 1842 i Moskva. Hans far var storfurste från den feodala perioden i Rysslands historia, en rik man, som ägde omkring tolv hundra själar i 3 olika provinser, många boställen och stora sträckor jord samt många tjänare.

Krapotkins uppfostran blev i strid med hans fars önsknings. Han måste vandra den militära banan, lära sig krigets hantverk. Ingick vid pagekåren vid 15 års ålder. Blev sergeant där och tzarens kammarpage.

Då han genomgick den militära högskolan hände ofta, att han fick sitta i arrest hela veckor för sin uppriktighet och sitt rebelliska humör.

Han hade medan han var i hemmet franska och tyska privatlärare.

För en lång tid kan han ej föreställa sig en revolution på annat sätt än som ett benrangel, sittande på en häst, med en röd fana i ena handen och med en lie i den andra och nedmājande människor runt omkring sig. Så var den avbild i en fransk tidning, som hans franska lärare mounsiur Poulain visade honom. Ingen har väl dock tecknat den sociala revolutionen mera storstilat än Krapotkin sedermera gjort! Krapotkin gör dock så småningom bekantskap med tidens revolutionära litteratur. I egenskap av kammarpage och efter ett års tjänstgöring vid hovet, så försvinna snart de illusioner han hyst om denna institution. Intigheten av alla denna pomp och ståt som här rådde, som hovet var upptaget med endast bagateller och ej något viktigt arbete, så förstår han att härifrån intet nyttigt för folket uträttas.

Krapotkin far såsom officer vid ett kosackregemente till Sibirien, vistas där i 5 år. Lär att känna livet och människorna bättre. Kommer här i beröring med människor av alla slag; de bästa och de sämsta, de som stodo högst i samhället och de som vegetera allra lägst ned. - Han ser tusentals förvilda polacker i ost-Sibirien, ser huru de bli behandlade.. Han avskyr mer och mer sin stälning som militär.

Här i Sibirien kommer han dessutom över den ryske flyktingen Herzens revolutionära London-skrifter. Börjar mer och mer få klart för sig, att genom det administrativa statsmaskineriet intet verkligt nyttigt för massan av folket kan uträttas. Han förlorar vid helt unga år tron på statsstyrelse och statsdisciplin. Genom förståelse - ej disciplin - är hans stora principer.

Han säger, att han önskar, att alla teoretiserande samhällslärare fingo genomgå en skola i verkliga livet, innan de börja forma till sina statsutopier; då skulle vi få höra mycket mindre än nu av militäriska och "pysamidala" planer för samhällsordningen.

Krapotkin har studerat i alla vetenskapliga ämnen. Här i Sibirien studerar han geologi. Hans levnadsfilosofi blir människans enhet med naturen.

Krapotkin tar avsked från militärbanan, kommer tillbaka till Petersburg och reser så till Finland och Sverge, var han studerar isavlagringarna och bärgformationen. Han gör stora framsteg som geolog och geograf. Fröjdas ofantligt över de upphöjda njutningar vetenskapliga upptäckter och framsteg framskapar. Han njuter av "de vackra vemodsfulla nordiska sommarnätterna, då morgonrodnaden kysser aftonrodnaden från den nedgående solen och man kan läsa i bok ute i det fria mitt på natten."

Men också andra tankar smyga sig på honom som mer och mer lägga beslag på hans innersta, mera envist än geologien. - Han märker vilken omåttlig möda den finske bonden nedlägger på att rödja och arbeta den hårda, stenbundna leran, och han säger till sig själv: "jag skall skriva en fysisk geografi över denna del av Ryssland och berätta för bönderna bästa sättet att uppodla marken. Här skulle en amerikansk lantbruksmaskin vara till oberäknelig nytta; här åter skulle vissa gödningsmetoder av vetenskapen med fördel kunna användas o. s. v.

Men vartill tjänar det att tala till denna bonde om amerikanska maskiner etc., då han själv inte har bröd nog att ta sig fram från ena skörden till den andra. När skatten han måste erlægga tynger honom fullständigt. Han gnager på sin brödskorpa, som är så hård som sten.”

Då frågar K. åter sig själv med vilken rätt ahn har till dessa högre njutningar som vetenskapsman och vetenskapliga upptäckter ger, när runt omkring honom föres en förtvivlad strid för en bit stenhårt bröd? ”När det, som kräves för att iståndsätta mig att leva i en värld av upphöjda njutningar, måste avhändas dem, som bringa säden till mognad och dessa icke hava tillräckligt bröd att giva sina barn?”

”Kan jag icke få leva detta liv jag hittills levat utan att rycka brödet från munnen på någon, så skall jag ändra levnadssättet.”

”Människorna behöva kunskap, massorna hava bildningsbehov, de vilja lära; de kunna lära. Jag vill ställa mig vid deras sida, jag kan med mina kunskaper hjälpa dem att erövra jorden etc.”

”Den kunskap vi redan nu genom vetenskapen besitta, borde väl vara allas egendom! Alla klingande fraser om att bereda människosläktet framåtskridande, medan samtidigt framstegshjältarna stå långt borta från dem, vilka de göra anspråk på att hjälpa framåt, äro rena spegelfäktier, hopgjorda av personer ängsliga att bortresonera en kväljande motsägelse.”

Krapotkin finner att han är revolutionär, och att vara revolutionär och försumma att visa folket att en ny tid är i annalkande för dem, det är falskt.

Kommen till denna övertygelse tillskriver Krapotkin Geografiska sällskapet i Pettersburg och undanber sig den av dem erbjudna sekreterarebefattningen.

Krapotkin far så tillbaka till Ryssland. Kastar sig med lust och energi in i det revolutionära omdaningsarbetet. Här sammanträffar han med forna s. k. revolutionärer, vilka nu ledo av pessimismen. ”Försiktighet, unge man!” säga de åt honom. ”Järn är starkare än halm, vad vinner man med att köra huvudet i väggen?”

På så sätt gävo de uttryck åt den praktiska filosofi, som de dåmera omfattade. Våra socialdemokrater och konservativa fackföreningsledare i dag bruka använda samma ”praktiska” talesätt till oss som äro besjälade med stridslust och entusiastiska att strida. Vi äro ej ”praktiska” filosofer, utan handlingens män, ständigt på krigsstig.

Krapotkin vill strida. Och han gör så.

Han reser till Zürich i Schweiz.

Träffar där revolutionärer, män och kvinnor, vilka leva och verka för den revolutionära rörelsen. Kommunnader och ryska flyktingar. Alla leva mycket sparsamt. ”De som hade mera pengar, än som gick åt till det enkla levnadssätt, gävo de till det ’allmänna bästa’; till bibliotek eller arbetartidningar.” Just vad medlemmarna inom den revolutionära rörelsen göra i dag. Många exempel kunde nämnas om huru t. ex. I. W. W:s i regeln fattiga medlemmar göra stora uppoffringar för att underhålla sin präss, agitationen och till hjälp åt ständigt i fängelse sittande kamrater.

II.

Vi finna så Krapotkin i Zürich och sedermera i Genf flitigt studerande den internationella arbetarrörelsens principer. Han tillsluter sig en av associationens avdelningar, läser deras litteratur, deltar i möten och diskussioner, lever bland arbetarna i deras vardagsliv. Han lär att betrakta rörelsen från arbetarnas egen synpunkt. Arbetarna här byggde alla sina förhoppningar på rörelsens internationella karaktär.

Om rörelsens internationella karaktär skola vi tala senare, nu vilja vi med Krapotkin omnämnda några allmänna drag hos dessa förhoppningsfulla arbetare, som levde och verkade inom arbetarassociationen.

”Man måste hava levat med arbetarna under denna tid för att förstå vilken verkan associationens hastiga tillväxt hade på dem, den tillit de satte till den, den kärlek varmed de talade om den och de offer de gjorde för den varje dag, vecka efter vecka, år efter år, gävo tusentals arbetare sin tid och de slantar de kunde draga av på sitt eget uppehälle för att hålla den vid liv, för att understödja tidningar, hålla kongresser och för att underhålla kamrater, som lidit förluster för föreningens skull.

Vad som gjorde ett djupt intryck på mig var det förädlade inflytande Internationalen utövade. De flästa av Paris-internationalisterna hade nästan helt och hållet slutat upp med att dricka, och alla hade upphört att röka; varför skulle jag tillåta mig en sådan svaghet? sade de. Det låga och det småsinnade försvann för att giva rum för det stora och upphöjda."

"Utomstående kunde aldrig förstå de offer som arbetarna måste göra för att genomföra sina arbetarrörelser. Om också endast några öre givas för den gemensamma saken, blir det ändå en börda för den europeiska arbetarens magra kassa, och det fordras många ören i varje vecka. Att ofta besöka sammankomsterna är också en försakelse. För oss kan det vara ett nöje att tillbringa ett par timmar på ett möte, men för män, vilkas arbetsdag börjar klockan fem eller sex om morgonen, måste dessa timmar stjälas från den behövliga vilan."

"Jag kände denna arbetarnas hängivenhet som en beständig förebråelse. Jag såg, med vilken iver de sökte förskaffa sig kunskaper, och huru få de voro, som av egen drift ville hjälpa dem."

Få voro de, som ville understödja dem, utan bitanke på att i politiska syftemål slå mynt av arbetarnas hjälplöshet.

"Här äro människor", sade jag till mig själv. "som äro medvetna om sitt slaveri och som arbeta för att komma ur det, men var finnas hjälpare? Var finnas de, som vilja tjäna massorna, ej begagna dem till sin egen nytta?"

Krapotkin börjar tvivla på om rörelsen utvecklade sig i sund riktning. Och en händelse som passerar styrker honom i detta sitt tvivel till ledare och icke-arbetare därinom. Det är en vår, vid lämplig tid, som byggnadsarbetarna ämna gå på sträjk, men då det inte passar ledarna, emedan dessa ha en advokat - "en till proletariatet nedstigen" - som de vilja ha vald, lyckas de att få arbetarna att uppge tanken på sträjk - för valets skull. (Vi känna igen dessa herrar!)

Detta tillvägagångssätt överensstämmer inte mycket med ledarnas ljungande tal tyvcker Krapotkin, och efter en het dispyt med en av dem förklarar han att han ämnar ingå i den andra fraktionen av associationen, den s. k. Jurafederationen även kallad Bakuninisterna.

Han reser då till Genève där han förenar sig med Jurafederationen, den organisation som under de följande åren spelar så stor roll i socialismens utveckling, i det den i densamma inför principer om regeringslöshet eller anarkism.

Här finner Krapotkin intelligenta revolutionära män, män med verksamhetslust, män, som utföra s. k. kvalificerat arbete, men som ej har mera betalt än vad arbetaren själv förtjänar, ofta mindre.

Medlemmarna av Jurafederationen var såsom en regel självständiga individer. Krapotkin omnämner flera exempel härpå. Här är ett av dem:

"Sedan han (Bakunin) lämnat Lugono, fortsattes det arbete, som han påbörjat, av Juraarbetarna själva. Namnet 'Michel' förekom ofta i deras samtal, icke som namnet på en frånvarande chef, vars åsikter skulle utgöra en lag för dem, utan som namnet på en personlig vän och kamrat, om vilken var och en talade med kärlek. Vad som mest tilltalade mig var, att Bakunin mindre verkade som intellektuell ledare och auktoritet än som en moralisk personlighet. Under samtal om anarkismen eller om federationens ställning, hörde jag aldrig uttrycken: 'Bakunin har sagt så,' eller 'Bakunin tycker så.' Varken hans skrifter eller hans ord voro någon formel, vilken man var förbunden att lyda - något som eljest är så vanligt inom politiska partier. I alla sådana frågor, där förståndet bör vara högsta domaren, brukade var och en sina egna argument."

Vi kunna säga, att inom våra dagars revolutionära rörelser praktiseras ovannämnda idé. Det är i regeln skolade och självständiga individer, som resonerar från egna vyer och ej från någon antagen auktoritets.

Jag påminner mig om en social-demokrat, som ännu i dessa dagar är så inskränkt, att han argumenterar ungefär så här: "tja se ungsocialisterna i Sverige de ha ju Hinke till sin gud, vad han säger och skriver är för

dem A och O,” etc. i den där gamla kända stilen. Han är ju ej ensam i dylikt talesätt. Men härigenom bevisa de ju endast sin stora okunnighet om den anti-auktoritära arbetarrörelsen och dess förmåga att framskapa självständiga människor.

Kropatkins exempel om ”Michel” eller Bakunin, kan med full rätt användas av ungsocialisterna också. Ty då vi t. ex. talar om ”Hinke” är det ju alltid som personlig vän, kamrat och rebell vi göra så. Vi kan ju påminna om Arbetare Banken då den för några år sedan började sin verksamhet huru ungsocialisterna avslöjade skojet, men huru då en utav ledarna för banken sökte genom smicker och bjudningar (?) få Albert Jensen som då var redaktör för Brand och John Sandgren, att tala och skriva i favör av skojare-företaget, och sålunda tänkte han ungsocialistiska partiet skulle gå med i detsamma. Sandgren (?) svarade sedan i Brand ungefär följande:

”Om ni änskönt kunnat köpa oss för er humbug, skulle detta icke haft någon betydelse eller inverkan på partiet, ty vi äro inga chefer. Partiet består av självständiga och revolutionärt skolade individer, vilja ej låta leda sig på så sätt. Om vi och flera sveko, skulle ungsocialister framstampa ur marken och försvara den intagna ställningen mot nämnda bank. Vi skulle bli bortkörda som förrädare, och rörelsen skulle, genom dem själva, komma att hållas lika sund som hittills.”

Ungsocialisterna ha inga despotiska ledarefigurer. Så var det också inom Jurafederationen. Krapotkins revolutionära riktning utvecklades härinom hän mot anarkismen. Som sådan återvänder han också tillbaka till Ryssland.

Här finna vi Krapotkin åter, mitt uppe i det revolutionära upplysningsarbetet, som då pågår i Ryssland. Det var 1871.

”De två år, under vilka jag arbetade i Tschajkovskys krets (så kalades den revolutionära ungdomssammanslutningen) innan min häktning, fingo en avgörande betydelse för hela min utveckling. Det var ett liv under tryck, en tillvaro, under vilken man vart ögonblick kunde känna, att alla sjäslivets närver vibrerade, ett rikt liv, värt att leva. Jag kände mig som medlem av en stor familj, där alla, såväl män som kvinnor voro fyllda av tanken på en och samma stora uppgift och ivriga att nå mänsklighetens stora mål, att jag ej kan erinra mig ett enda ögonblick av tillfälligt missförstånd, som frambrakte ett missljud bland de många medlemmarna.”

Så säger Krapotkin. Vi som hava liknande erfarenheter av solidariskt samhörighetsarbete, kunna vitsorda K:s uppgifter såsom riktiga. Då alla äro besjälade av verksamhetslust, är det glädjande att ligga i och arbeta. Mera arbete kan ju uträttas om vi äro många än få.

Mycket kunde talas om denna ”Tschogkovsky-cirkeln”, vilken var en ganska omfattande organisation, huru de i hemlighet måste arbeta - om nätterna såväl som dagarna, offrande sina pengar för sakens skull, huru de måste låta trycka sina skrifter, sina broschyrer utomlands och så smuggla det in i Ryssland i tusentals, magasinera det på vissa nederlagsplatser och härifrån sända det till de lokala cirkelarna, som besörjde deras utdelning bland bönder och industriarbetare. Men vi hålla oss till Kropatkin. Och konstatera då att han är en av de aktivaste inom ”cirkeln.” Han agiterar bland bönder och industriarbetare. Håller möten om nätterna då så är nödvändigt, talar till arbetarna om den västeuropeiska arbetarrörelsen, dess arbete, dess strider, svårigheter och förhoppningar. Arbetarna lyssna med spänd uppmärksamhet. De äro handlingskraftiga och vilja göra något. Fråga därför K. vad de kunna göra. K. svarar: **Agitera! Organisera! Emancipera!** någon kungsväg finnes icke.

Krapotkin sökte aldrig förringa deras agitations faror och han sade alltid uppriktigt, vad han menade: att de troligen en dag skulle bli arresterade och dömda för att ha lyssnat på honom m. fl., av agitatorerna. Men detta dystra framtidsperspektiv skrämde dem icke. ”Och då jag m. fl. sedan blevo arresterade uppförde de sig nästan över lag som modiga män”, säger Krapotkin.

Krapotkin kastas i Peter-Paul-fästningen, som slukat så många av de ryska revolutionärerna. Här sitter han i två år, väntande på ransakning, som emellertid aldrig kom.

Med tillhjälp av sina vänner lyckas han då äntligen fly ur fängelset och komma över till västra Europa.

III.

Det var Krapotkins mening att om någon månad, sedan han tillfrisknat, samt då stormen hans flykt orsakat fått lägga sig, återvända till Ryssland. Men inseende att han aldrig mera skulle kunna bedriva öppen propaganda bland arbetarna i Ryssland, och då han trodde sig hemma vara till bättre nytta för den revolutionära anarkistiska rörelsen, som då drog genom västra Europa, genom att söka giva denna rörelse dess rätta form, så beslutade han sig för att stanna.

Han drager sig mer och mer till de kroppsarbetande klasserna.

”Att hos dem väcka sådana åskådningar, som skulle giva de bästa resultat i kampen för arbetarnas bästa; att fördjupa och utvidga de ideala principer, som en gång skulle ligga som underström till grunden för den kommande sociala revolutionen.

Att för arbetarna utveckla dessa principer och dessa ideal, icke osm en befallning från deras ledare, utan som ett resultat av deras egna tankar, och att väcka deras eget initiativ nu, då de ur sin obemärkthet kallades att framträda på den historiska arenan för att uppbygga en ny organisation av samhället. Detta allt syntes honom vara nödvändigt för människosläktets utveckling. Han förenar sig därför med de män som verkade i denna riktning, och han söker uppliva dem som voro uttröttade av årslånga strider.

De kamrater, som påstå att anarkister som t. ex. Krapotkin icke uträttat mycket för den ekonomiska revolutionära organisationens utveckling, de hava studerat den internationella arbetarrörelsen felaktigt.

Vad är det här ovan, från Krapotkin citerade, annat än en del av den revolutionära syndikalismen (I. W. W.) program?

Vi ha sagt, och vi säga i dag, **att vi vill utveckla principer och ideal så vi veta vad vi strida för och vad vi vilja erövra.**

Internationalen, som grundades - ej av Marx - av franska arbetare, komma för att besöka världsutställningen i London 1862 och representanter för engelska ”trades unions” hade till uppgift: Arbetets direkta kamp mot kapitalet på det ekonomiska området. D. v. s. arbetarklassens frigörelse, icke genom en lagstiftning, i vilken bourgeoisen tager del utan genom att arbetarna själva tilltvinga sig medgivande av kapitalisterna och tvingar dem att en dag definitivt kapitulera. Syftet var att expropriera.

Jurafederationen var denna princip trogen, samt kämpade för densamma. Krapotkin är en av de entusiastiske inom densamma. Principen är densamma som syndikalismen upptagit. Om vi ej misstaga oss har i. W. W:s principförklaring utarbetats och överflyttats från spanskan(?) De länders internationella föreningar som sympatiserade med den schweiziska Jurafederationen, voro, de spanska, italienska, en del av de franska och de belgiska.

Men en annan fraktion utvecklades inom Internationalen. Då kriget 1870 hade slutat med Frankrikes fullkomliga nederlag, Paris-kommunen blivit krossad, och drakoniska lagar utfärdats emot associationen, vilka hindrade Frankrikes arbetare att delta i densamma, och då å andra sidan parlamentarismen hade blivit införd i ”det Förenade Tyskland” - vilket alltsedan 1848 varit radikalernas mål - gjordes av tyskarna ett försök att modifiera hela den socialistiska rörelsens såväl syfte som metoder. ”Maktens erövring inom de nu existerande staterna” blev den sektions lösen, som tog namnet ”socialdemokrati”. Detta partis första framgångar vid de tyska riksdagsvalen väckte stora förhoppningar. Då de socialdemokratiska riksdagsmännens antal växte från två till sju och nästa gång till nio, beräknades det med tillförsikt av eljest förståndiga män, säger Krapotkin, att före århundradets slut socialdemokraterna skulle ha majoritet i tyska riksdagen och sedan torde en lämplig lagstiftning kunna införa den socialdemokratiska folkstaten. Detta partis socialistiska ideal förlorade så småningom karaktären av något som borde utarbetas av arbetarnas egna organisationer, och blev i stället statens övertagande och skötande av industrien - följaktligen statssocialism, med andra ord: statskapitalism.

Småningom, säger Krapotkin, hava det tyska socialdemokratiska partiets alla ansträngningar uppgått i och bestämts av valagitationens hänsyn. Fackföreningar behandlades föraktfullt, och sträjker möttes med ogillande, emedan bägge drogo bort arbetarnas uppmärksamhet från valkampanjen. Varje folkets kraftansträngning, varje revolutionär rörelse i någon av Europas stater hälsades av de socialdemokratiska ledarna med en motvilja, vilken t. o. m. överträffade den, som visades av kapitalistinträsen.

Sådan taktik var det som denna fraktion av Internationalen, ledda av Marx och Engels slog in på. Vi veta ju huru socialdemokratien sedermera, i synnerhet i Tyskland och skandinavien, lyckats genom sin valpolitik att draga arbetarnas inträse bort från sina egna ekonomiska kamporganisationer.

Konflikten mellan s. k. Marxister och Bakunister var således oundviklig. Det var den oundvikliga sammanstötningen mellan federalismens och centralisationens principer, den fria kommunen och idén om statens faderliga styrelseform, mellan den fria verksamheten av folket som massa och det framsteg som antages kunna åstadkommas i existerande kapitalistiska förhållanden, medelst lagstiftning - en brytning mellan latinsk anda och tysk Geist, vilken sistnämnda, efter Frankrikes nederlag på slagfältet, gjorde anspråk på överhöghet i vetenskap, politik, filosofi och desslikes i socialism och framställde sin uppfattning av socialismen som den "vetenskapliga", medan alla andra tolkningar av denna tanke stämplas som "utopiska".

I statssocialismen ser Kropatkin ett medel att stärka kapitalismen. Att alla produktionsmedel skola överlåtas i statens händer, såsom järnvägar, jord, järn- och kolgruvor, banker etc. - allt monopoliseras, och staten är ju beroende av storkapitalet. Vi äro eniga med Kropatkin häri. Vi se i detta ett av de största hindren för att den sociala rikedom en dag skall kunna övergå till arbetarna - producenterna och konsumenterna. Vi se däri ett medel att stärka kapitalisten, att öka hans styrka i kampen mot den upproriske arbetaren.

Man avlägsnar sig i verkligheten från det ögonblick då producenter och konsumenter själva skola bli herrar över produktion och distribution, om man börjar att överlåta produktion och utbyte i händerna på parlament, ministrar och ämbetsmän, förklarar Kropatkin.

Vi veta att den sociala revolutionen icke åstadkommes genom lagar. Vi ha alla varit uppfödda med fördomar angående statens uppgift att vara försyn. Hela vår uppfostran går ut på att invänja oss i att tro på regeringens och statens - försynens dygder.

Filosofiska system ha utarbetats och förkunnats för att upprätthålla denna fördom. Teorien om lagen uppställs i samma ändamål. Hela politiken är grundad på denna princip, och varje politiker, vilken färg han än må ha, kommer alltid att säg atill folket: "Giv mig makten, jag vill och kan befria er från det elände som trycker er!"

Vi känna också igen dessa uttryck!

Kropatkin förfäktar att statssocialismen ej kommer till förverkligande, och han har säkerligen rätt. Statssocialismens idé, parlamentarismen, är korrupt, den har ju så gott som redan fallit, oförmögen som den är till fördelar för den producerande klassen. Vi komma otvivelaktigt att passera förbi statssocialismens reaktionära samhällsform.

Vi arbeta ju för en revolution, den sociala revolutionen, vilken vi med Kropatkin absolut hålla före att måste komma, såsom en oundviklig följd av det ekonomiska osäkerhetstillstånd kapitalismen framskapar, samt på grund av allt starkare och starkare frihetslängtan hos folket.

Nåväl, då vi nu genom den sociala revolutionen omskapa samhällets form, så kunna vi icke tro eller åg med på, att vi under eller efter revolutionen skola överlåta samhällets ordnande åt någon slags regering, utan måste detta ordnas genom fri verksamhet av fritt sammanslutna grupper, för att individernas frihet må komma till sin fulla rätt. Tendenserna pekar ditåt och därför måste vi passera statssocialismen.

Att inbilla sig, att man med statens hjälp skall kunna avskaffa kapitalismen, det är, enligt Kropatkins mening, lika felaktigt som att vilja fullborda arbetarnas befrielse med kyrkan eller cesarismens makt.

IV.

Vi organisera oss i ekonomiska kamporganisationer, för att just på arbetsplatsen, var vi äro exploaterade, medelst direkt aktion tillkämpa oss fördelar. Vi vill förena alla länders arbetare till direkt kamp mot kapitalismen, för att erövra produktionsmedlen. Och då vi stå färdiga härmed gripa an och lägga beslag på produktionsförmögenheterna. Med andra ord: expropriationen av de nuvarande produktionsmedlen. Vi vill en fullständig omgestaltning, grundad på allmän solidaritet. Ej på diciplin och auktoritet.

"Skall socialismen få någon framgång, måste idéerna om styrelselöshet, oberoende och individens initiativ predikas tillsammans med det gemensamma ägandet av produktionen."

Satsen ”man måste bygga upp samtidigt som man river ned” tillämpa industrialisterna efter största utsträckning. De, som t. ex. påstå att I. W. W. är endast destruktiv visa härigenom sin okunnighet, att de ej känna vår konstruktiva sida. Vi ta på allvar itu med samhällets viktigaste problem - ordnandet av produktion och distribution. Ingen kan bättre i detalj - om man nu får använda ordet ”detalj” - framlägga ett bättre ordnat samhällsförhållande än vad industrialisterna göra. De bygga upp samtidigt som de riva ned.

Man kan, genom att studera deras litteratur, tillsluta sig organisationen och följa med deras propaganda bäst undersöka om det är så.

För att den förtryckta klassen i samhället skall få största möjliga klarhet över vad man kan ämnar erhålla och på vad sätt man ämnar gå tillväga, bedrives stark uppoffring och söker man besjåla denna klass av en entusiasm, som är nödvändig för en revolutions genomförande.

Själen i vår propaganda är: **fullständig expropriation**. Som Krapotkin säger:

”Vi vilja ej som kommunens ledare 1871 skydda någon nationalbank ej heller några handelsetablissemanger eller fabriksägares rättigheter.”

”Det finnes perioder i den mänskliga utvecklingen, då en sammanstötning är oundviklig, och må då åtminstone konflikterna icke vara grundade på obestämda önskemål, utan på bestämda fordringar, icke på bisaker, utan på stora idéer, som verkliga kunna inspirera människor, genom den vida synkrets de öppna.”

Detta är just vad I. W. W. säger i dag. De ha för länge sedan konstaterat att strider mot kapitalet är oundvikliga. De äro fullt medvetna om att den forcerande utveckling och omdaning, som pågår, måste framskapa strider mellan kapital och arbete i stort omfång. Deras strider äro icke heller grundade på **obestämda fordringar, de vill ekonomisk likställighet, de vill etablera ett industriellt kommunistiskt samhällsskick**.

Genom detta kan man kanske förstå varför I. W. W.-isterna eller låt oss för lätthetens skull säga industrialisterna, äro så entusiastiska i sina strider. Som Krapotkin säger: de äro inspirerade av en stor idé och vid synpunkt. Samtidigt som de veta, att någon **kungsväg** icke finnes att slå in på för att nå idéernas mål, som anhängarna av socialdemokratin, socialistiska partiet m. fl. tror sig ha.

Det är vårt stora aldrig slochnande hopp och stridskraft, som skall skapa oss segerrika omstörtningar. Därför finner man aldrig någon förtvivlan inom I. W. W. eller syndikalismen. Även om de kastas i fängelse veta de, att under tiden de sitta inspärrade, föres idéerna ändå fram. De äro materialister, som ej tappa bort sig i metafysiska grubblerier. De tro ej att världen regeras av känslöstämningar, de tro ej, i likhet med dessa känslomänniskor - känslomänniskor och socialister finnas sorgligt nog även bland de revolutionära - att människans intellektuella och själsliga liv försiggår enligt några ”andliga lagar”, utan anstränga de sig att bevisa att all utveckling kan föras tillbaka till fysisk fakta.

Ingen kan komma till dem och söka förklara t. ex. klasskampen såsom en naturlag och att inget kan göras åt det, det måste så vara o. s. v. Detta skratta de åt och fortsätta sin kamp, väl vetande att kampen existerar och de vill upphäva denna kamp då de få makt därtill. Enär de hålla sig till existerande fakta, så förklara de ständigt krig mot det existerande klassamhället. Och de skjuta ständigt nya projektiler i de kapitalistiska institutionerna. De äro handlingens män.

”Men de äro inte tänkandet män”, skrev en gång en revolutionär kamrat.

Nu har vi sökt bevisa att industrialisterna hålla sig till verkligheterna sådana de framstår i dag. Och att de ej söka dölja sin okunnighet bakom metafysiska symboler. Vi ha också något litet sökt visa att den industriella unionismen (syndikalismen) - även om den inte är någon ”kungsväg” skall komma att leda till seger för proletariatet. (Vi skola behandla detta mera sedan.) Vi kunna då knappast förstå hur man från revolutionärt håll kan komma med påståenden att de äro ”handlingens män”, men ej ”tänkandets”, att för dem rymmes intet utanför ”One big union,” att de äro ”brödfilosofier” etc. Inför dylikt nödgas man fråga: varför dölja sin okunnighet om industriell unionism bakom sådana fraser? Vi måste säga: Kommen tillbaka från edra färder uppe bland molnen, ned till konkret fakta. Till alla arbetare, med hel- eller halvborgerliga tänkesätt och som begabba oss, kunna vi endast säga: Då ni visat er kunna nedbryta härskande moraluppfattningar och respekten för den privata

äganderätten på ett så effektivt sätt som industrialisterna förmått och förmå att göra, då först kan ni placeras på samma moraliska nivå som dem. Ni lär er detta bäst genom att tillsluta er dem och organisationen.

Då vi säga att vi icke böja oss under auktoriteter, så vill vi förklara och försvara denna ståndpunkt så här, att varje steg mot ekonomisk befrielse, varje verklig seger över kapitalet, direkt genom vår ekonomiska organisation, är också en seger över auktoriteten. Vi mena: Då arbetarna själva, utan mellanhänder, utföra sitt befrielsearbete, skapas självtilliten hos dem och på så sätt sättes auktoriteten i skymundan - göres överflödig. Då vi ser en orättvisa göra vi uppror mot detta. Vi kämpar. Kampen är det som ger oss liv och styrka. I vårt liv, vår kamp finna vi vår största njutning. Vi ha blicken stadigt mot målet, och vi ha också tillfullo förstått, att det är arbetarna själva, som skola genomföra den ekonomiska revolutionen och expropriationen.

Vad behov hava vi av auktoriteter?

V.

Krapotkin har framdragit mångtaliga bevis och uppräknat de oändliga rikedomar, som mänskligheten redan äger och den underbara hop verktyg och maskiner, som förvärvats genom det kollektiva arbetet och om det oerhörda kapital, som är nedlagt i städer och hus, odlade fält, fabriker, kommunikationer och skolor, bleve allmän ägendom i stället för att kvarhållas i privategendomen, skulle det vara lätt att skapa ett allmänt välstånd.

Industrialisterna söka ju också att ge arbetarna en idé om vad den nuvarande glänsande produktionen kunde vara under gynnsamma villkor.

”Låtom oss tala,” säger Krapotkin,

”om de ostronfat, som kastas i havet för att hindra att ostronen skulle bli en föda för fattigt folk. Låtom oss tala om dessa tusen och åter tusen lyxföremål - tyger, födoämnen m. m. - som behandlas på samma sätt som ostronen. Låtom oss påminna om det sätt, på vilket man inskränker produktionen av ting, som äro nödvändiga för alla människor! Hela härar av gruvarbetare begära intet bättre, än att varje dag få gräva fram kol och forsla det till dem, som darra av köld. Men mycket ofta hindras de från att arbeta mera än tre dagar i veckan för att de höga priserna skola kunna hållas uppe. Tusentals vävare kunna icke få sköta sina vävstolar, under det att deras hustrur och barn icke ha annat än trasor att skyla sig med. Hundratals värkstäder stå ovärksamma, andra åter arbeta endast halv tid, då i varje civiliserad nation det finns miljoner av befolkningen, som icke begär annat än arbete, men som nekas detta.”

Som sagt, Krapotkin bevisar vilket glänsande välstånd åt alla ett väl ordnat produktionssystem skulle kunna framskapa.

Hans bevisföring användes ofta av alla världens revolutionärer i dag, utan att de dock uppsatt K. som auktoritet. - Krapotkins vetenskapliga studium av samhället lärde honom sanningen, det verkliga livet, i sig självt vetenskap, har lärt oss, att K:s bevisföring överensstämmer med verkligheterna. Just härför är det som varken Krapotkins eller någon annan av oss uppskattad eller värderad person blir någon auktoritet, utan framstår han endast som en oförfalskad ärlig revolutionär.

Då vi tala om ett väl ordnat produktionssystem, som skulle kunna framskapa välstånd åt alla i samhället, så säga vi som Krapotkin, att ett sådant ej kan komma tillstånd med mindre vi erövra produktionsmedlen. Och allt efter som vi göra progress på detta område, närma vi oss allt mera den oundvikliga episod som vi kalla geralsträjk och som i sin tur innebär och leder oss in i revolutionen.

”Om den kommande revolutionen blir en social revolution kommer den att skilja sig från föregående resningar, icke endast genom sitt mål, utan också genom sitt tillvägagångssätt.”

”Styrelser ha blivit hopsatta av mer eller mindre hederliga män, för att organisera republiken 1793, arbetet 1848, den fria kommunen 1871. Dessa styrelser (regeringar) ha först och främst sysslat med politiska frågor, av alla slag, men glömt brödfrågan. Det var den borgerliga idén, som härskade.”

”Bröd, revolutionen måste ha bröd! Må andra hålla på med proklamationer med klingande fraser! Och må andra hålla tal om den politiska friheten!”

Alldeles riktigt. Det är genom brödet för alla som revolutionen skall segra. Ett folk, som får äta sig mätt, skall bli svårt att styra! Sådan är vår uppfattning. Måne den icke är i överensstämmelse med verkligheten?

Men för att vi säga så, d. v. s. vi sätta brödfrågan eller den ekonomiska som numro ett, för att vi påstå att huvudpunkterna i vår kamp är: sanitära förhållanden på arbetsplatserna; förkortandet av arbetsdagen till ett minimum först och främst för att arbetsgivaren icke må finna någon arbetslös, som han kan använda för att kuva oss till underkastelse vid konflikttillfällen, samt för att få mera fritid för inhämtandet av kunskaper stödda på senaste vetenskapliga fakta; att försäkra oss om att allt det, som är nödvändigt för det materiella livet först; att revolutionen bör först och främst garantera var och en det dagliga brödet. Ledighet - sedan man fått brödet - det är det slutliga målet. För att vi säga så och strida efter dessa principer, så kallas vi av somliga för ”brödfilosofier” och av somliga för ”utopister”.

Så olika dömer folket!

Ändå är detta inte annat än vad t. ex. en Krapotkin har sagt och stridit för. ”Luft, god föda, mindre slit och släp - det är detta vi skola begynna med” säger K. Vi säga: Ekonomisk frigörelse står först på dagordningen.

Men Krapotkin är vetenskapsmannen, hans arbeten, hans idéer beundrar man och tyckes ej våga angripa, men se industrialisterna dem kastar man sig över och söker nedgöra - det är ju endast arbetare inom denna rörelse, och därför så...

”Vi se att arbetaren, som är tvungen till en hård kamp för att kunna leva, är hänvisad till att aldrig lära känna dessa upphöjda njutningar - de högsta som människan kan uppnå - som vetenskapen och i synnerhet den vetenskapliga upptäckten, som konsten och i synnerhet det konstnärliga skapandet skänker. Det är för att lämna dem ledighet, möjlighet att utveckla sina intellektuella färdigheter, som revolutionen bör garantera var och en det dagliga brödet...”

Har syndikalismen eller I. W. W. någonsin sagt att den icke söker att tillfredsställa alla människoandens yttringar?

Vi låta Krapotkin svara, ty svaret är av samma art som vårt. Det lyder ungefär så här:

”Vi erkänna öppet, att då vi tänka på, se och leva i de avgrunder av nöd och lidande, som nu omge oss, då vi höra arbetarnas hjärtskärande rop, när de genomvandra gatorna och söka arbete, då är det motbjudande att diskutera den frågan: vad skall man göra i ett samhälle, där alla ätit sig mätta, för att tillfredsställa en person som önskar ha det så eller så. I stället säga vi: låt oss bli säkra om brödet först! Vad det eller det lyxföremålet e. d. angår få vi se sedan.”

Peter Krapotkin, då du yttrade dessa ord var du inte ”tänkandets” man!

Expropriationen. Industrialisterna förklara att den ena individen, under ingen som helst form, kan få lov att exploatera den andre. Och då de säga detta, är det ju underförstått att de uppfattar expropriationen i den mest moderna betydelsen: ”Expropriationen bör gå utöver allt, som tillåter någon, vem det vara må att draga inkomst av andras arbete”. Krapotkin har förklarat expropriationen så. De två franska syndikalistiska skriftställarna Emile Pouget och Emile Pataud framställa expropriationen på samma sätt. ”Man kan ej omdana samhället med mindre man exproprierar all egendom.”

Kvalificerat och enkelt arbete. Kollektivisterna eller socialdemokraterna, med sina borgerliga åskådningar, tala om att det **professionella** arbetet bör betalas högre än det **enkla** arbetet. Sådana äro likställighetsprinciperna i deras statssocialistiska samhälle.

De revolutionära kasta allt tal om **kvalificerat** arbete över bord.

”Må man ej tala om att studenten som gladeligen tillbrakt sin ungdom vid universitetet, har rätt till en tio gånger större lön än gruvarbetarens son, som sedan elva års ålder gått och tynat bort i gruvan.”

”Att i ett nytt samhälle införa skillnaden mellan det enkla och professionella arbetet bleve ett steg bakåt i utvecklingen. Det bleve att helga en princip, som vi nu lida under. Det skulle bliva detsamma som då kommunen 1871 bestämde att betala kommunalrådet femton franc om dagen, under det att de federerade vid murarna endast fingo trettio soues. (Detta beslut applåderades då som en handling av hög demokratisk likställighet, fast i grunden sanktionerades endast kommunen därigenom den gamla olikställigheten mellan ämbetsmannen och soldaten, den styrande och den styrde.)

”Träd in i en kolgruva”, säger K., och iakttag mannen som står vid den ofantliga hissmaskinen. Med ett enkelt handgrepp sänder han kolboxarna upp och ned. Men han måste med spänd uppmärksamhet följa operationerna. Minsta oförsiktighet från hans sida skulle förorsaka maskineriets förstörande, kabeln skulle brista, boxen störta tillbaka ned i gruvans djup och döda människor. Han kan ej förlora många ögonblick, där han står vid hävstången, ty detta skulle, med de modärna inrättningarna, förminska driften betydligt.

Är det han som utför det förnämsta arbetet i gruvan? eller är det gossen, som ger honom signalen att hissa upp kolboxen? Är det kolhuggaren, som varje ögonblick vågar sitt liv i gruvschaktet och som varje dag skall dödas av gruvgasen? Eller ingenjören, som genom ett nekelt additionsfel i sina beräkningar skulle kunna tappa bort kolådern och låta borra i sten??

Alla arbetarna vid gruvan bidraga var och en efter bästa kraft, vetande och skicklighet till resultatet, och alla ha de lika rätt till livet, samt att njuta detsamma och att tillfredsställa sina behov.

”Och ändå är ju kolet, som de hämta upp, inte deras eget verk? Är det icke också de mäns verk, som byggt järnvägen, som för till gruvan, hans som plöjt åkrarna, dragit fram järnet, huggit träden i skogen, byggt maskinerna o. s. v.?”

”Kan läkaren kanske fordra högre lön för sitt arbete än sjuksköterskan, som genom sin omsorgsfulla vård åstadkommer den sjukes förbättring?”

”Är icke muraren till lika stor nytta för läkaren som läkaren för muraren?”

Må man ej tala om ”kvalificerat” och ”enkelt” arbete. Ingen åtskillnad kan göras emellan den enes och den andres verk.

VI.

Talet om överproduktion är falskt, säger Krapotkin.

”det är borgerliga nationalekonomer, som göra denna ’lag’ att människan frambringar mer än hon konsumerar.” Jordbrukaren konsumerar mindre än han producerar, emedan man tvingar honom att ligga på halm och sälja fjädern. Man tvingar honom att äta råg och sälja vetet, för att staten, ägaren, prästen och ockraren skall få sin s. k. andel. Kolen från England exporteras så att ej mera än 750 kilo per år och individ återstår, miljoner engelsmän äro utan eld om vintern. Bomullsvävnaderna, som utföres, skulle i det närmaste motsvara befolkningens av England värkliga behov. Man exporterar, emedan ensamt för sin lön skulle arbetarna icke kunna köpa det de ha tillverkat.

Vi ha förut relaterat det sätt på vilket man inskränker produktionen av ting, som äro nödvändiga för alla människor, huru man går tillväga för att upehålla och uppskriva priserna på livsförnödenheter etc. Låt oss nu inte missförstå, så att vi av det ovan nämnda draga felaktiga slutsatser att om överproduktion icke existerar i dag, vi då genom ett samhälls- och produktionssystem med, låt oss säga, dubbelt så kort arbetsdag inte skulle

kunna producera nog. Vi få nämligen då komma ihåg att i dag är det endast en minoritet av befolkningen som utför produktivt och samhällsnyttigt arbete. Antalet producenter i samhället minskas ju dagligen genom installerandet av nyare och tidsenligare maskiner. (Det här anförda synes säkerligen för många överflödigt och borde det ju ej behöva förekomma. Men enär anmärkningen blivit gjord från en kamrat med socialistisk skolning, ha vi velat besvara densamma.)

Så har vi den borgerliga vetenskapens överstepräst, Malthus teori att människan förökar sig hastigare än hennes produktionsförmåga växer. Krapotkin har för länge sedan fullständigt plockat sönder denna idé. Sedan 1844 hade Englands befolkning icke ökat med mer än 62% och dess produktionsförmåga lågt beräknat vuxit med 130%. I Frankrike på de senaste 80 åren hade veteproduktionen fyrdubblats och den industriella, produktionen mer än tiodubblats. I Förenta staterna har produktionen med än tiodubblats.

Låt oss inte komma med dylikt okunnigt tal, som man så ofta hör här i Amerika - att här är överbefolkat! Ingen målmedveten arbetare för dylikt tal på tungan, men bland amerikanska patriotiskt sinnade arbetare, och många utländska också, är det ett stående slagord, att, "här är för mycket folk" - härmed blottande sin stora okunnighet.

Arbetarklassens frigörelse måste vara deras eget verk!

"Var äro dessa ungdomar, som uppfostrats på vår bekostnad? Dessa unga, som vi ha fött och klätt medan de studerade? Var äro de, för vilka vi med böjd rygg under tunga bördor och med tom mage ha byggt dessa universitet, dessa bibliotek, dessa museum? Var äro dessa människor, för vilka vi, med våra bleka ansikten, ha tryckt dessa fina böcker, som vi själva ej ens kunna läsa? Var äro dessa lärda, som påstå sig äga allt mänskligt vetande, och för vilka hela mänskligheten ej är mer värd än en svärm yrfån?

Var äro dessa män, som alltid föra frihetens fraser i munnen, men som aldrig tänka på att kämpa för vår frihet, vilken dagligen trampas under fötterna? Var äro dessa diktare och författare, dessa målare och bildhuggare - kort sagt: var finnes detta band av hycklare, som tala om folket med tårar i ögonen, men som aldrig varit ibland oss och räckt oss en hjälpsam hand?

Ja, var finnas de?

Några känna sig väl till mods i deras fega liknöjdhet. Andra, majoriteten, förakta 'hopen' och äro färdiga att kasta sig över den, om den vågar vidröra någon av deras privilegier."

Krapotkin har så innerligt rätt, och den revolutionära arbetarrörelsen väntar icke heller någon hjälp från detta håll. - Vår frigörelse må bli vårt eget verk.

Vi bedriva själva upplysning, agitera och organisera.

Upp till strid för den sociala revolutionen och samhällets revolutionen samt samhällets rekonstruering till industriell kommunism - vårt närmaste mål.

Det Anarkistiska Biblioteket

Edward Mattson
Peter Krapotkin och den revolutionära arbetarrörelsen
1916, 1917

Allarm oktober, november, december 1916, januari, februari, mars, april 1917

www.anarkistiskabiblioteket.se